

Småstykker

Oksby gamle mølle

Mange husker nok den gamle Mølle i Nørre Oksby, hvor den stod i mange år som en ribbet Fugl, men hvem husker mon i Dag, at Møllen oprindelig blev bygget helt ude til vester i Landet i Blaavand Aar 1845 og for Hundred Aar siden nedbrudt og flyttet ind til Oksby, hvor den tilsidst stod og forfaldt. Tiden var løbet fra den; der var noget forstemmende ved at se den engang saa stolte og kønne Mølle, staa der og synke i Grus; den var blevet overflødig og stod bare og ventede paa sin Dom — skulde den restaureres og faa Lov at staa som et varigt Minde om svundne Tider — eller skulde den nedrives og udslettes, det sidste blev Tilfældet.

Møllen havde kendt bedre Dage, den havde tidligere haft god Søgning. Mange Sække Korn havde den malet til Mel, lystigt smeldede Sejlene, naar den friske Blæst satte Vingerne i Sving.

Den gamle Mølle har haft en bevæget Historie, den blev som sagt opført 1845 paa Vester Blaavand. Inden den Tid maatte Beboerne fra Oksby helt til Ho for at få deres Korn malet, hvortil der var en Mil; traf det ind med Vindstille, saa Ho Mølle ikke kunne gaa, maatte de helt til Henne Mølle, der var

en Vandmølle, men dertil var der to Mil. Derom skriver N. S. Nielsen i »Fra Ribe Amt« 1916. Det var derfor ikke underligt, at Beboerne i Oksby flere Gange prøvede paa at faa bygget en Mølle.

Allerede 1789 blev der prøvet derpaa. Det var Jens Bakkensen, der 16. Okt. 1789 ansøger Rente-kammeret om Tilladelse til at opføre en Vejrmølle i Oksby, han fremkom med flere vægtige Grunde, og Ansøgningen blev indsendt gennem Stiftamtmanden, der anbefalede Sagen. Men det hjalp ikke, Ansøgningen blev afslaaet. Noget senere var der en Gaardmand i Blaavand, der hed Jes Christensen, han blev træt af den lange Møllevej til Ho, hvorfor han fik opført en ganske lille Vejrmølle til Maling af hans eget Korn.

Den lille Mølle malede fint, Naboerne kunde ikke dy sig, de kom »av o' te'« med en Slat korn og bad Jes, om han dog ikke ville gøre dem den lille Tjeneste at male Kornet for dem. Jes kunde daarligt sige nej til en god Nabo, han fik mange Tak for sin Ulejlighed, men det skæppede kun lidt i hans Tegnebog. Han ansøger derfor 14. April 1813 om ogsaa at faa Lov at betjene andre, men han fik Afslag, trods Ansøgningen var bilagt Anbefalinger fra Herredsfoged Fogtman og Selvejer Møller Juel i Ho.

Der var gaaet godt et kvart Aarhundrede siden da, til Hans Brink kom paa de Tanker at bygge Mølle i Oksby. Hans Brink var udlært Møllersvend og havde i mange Aar været Møllersvend paa Nørholm, hvor han tillige reparerede Møllen og holdt den i god Stand, han var tillige Møllebygger. Som ung var han Møllersvend paa Hesselmed Mølle; der blev han kendt med en ung Pige, som hed Birthe Christine, hun blev kaldt Stinne, de blev gode venner og senere gift. Stinne boede hos sine gamle

Bedsteforældre paa en mindre Ejendom i Fredtoft ved Oksbøl, hun drev Ejendommen for dem. Da Bedsteforældrene døde, arvede Stinne det lille Sted. Der boede hun og Hans Brink i mange Aar, han vedblev at være Møllersvend, og hun drev Ejendommen. Det var derfor ikke sært, at Hans Brink tænkte sit, naar Folk fra Oksby beklagede sig over den lange Møllevej; tilsidst besluttede han sig til at bygge en Mølle, fra Nørholm fik han Tilsagn om Laan og Støtte til Byggeriet. Der var Mølletvang dengang, hvilket vil sige, at der skulde være en Mil mellem Møllerne. Hans Brink maalte Milen op langs Vejen fra Ho Mølle, hvorefter han begyndte at bygge Møllen lidt vest for nuværende Blaavand Kro. Men han blev gjort opmærksom paa, at der skulde være en Mil i Luftlinje fra Ho Mølle, derved blev han tvunget helt ud paa vester Blaavand paa en Hedelod.

Der skulde Mod til at gaa igang med at bygge en Mølle saa langt mod Vest. Men Hans Brink gik igang med at flytte alt Byggematerialet til Møllen fra den første Plads, hvor han havde paabegyndt Byggeriet og ud paa nævnte Hedelod i Blaavand. »Vestgaarden« blev Gaarden senere kaldt, den er oprindelig bygget af Hans Brink som Møllegaard, Danmarks vestligste Gaard og Mølle.

Hans Brink byggede selv Møllen paa Blaavand, hans Søn Johannes Brink, der ogsaa var udlært i Møllerfaget, hjalp ham. Det var haardt og besværligt Arbejde, alene at faa alt Tømmer og Materiale fragtet den lange Vej var besværligt. Vejene dengang var for det meste blot et Par Hjulspor, muligvis forbedret lidt med Lyng i de største Huller. Mølleakselen blev hentet i Vejen, dertil blev lejet en Mand fra Aal. Manden kørte og kørte i en Uendelig-

hed, syntes han, endelig omsider naaede han til Vejen. Han udrød overvældet: »Hvor er Verden dog stor!« Manden naaede dog tilbage til Blaavand med Mølleakselen i god Behold.

En Dag, bedst som de var igang med Byggeriet, slap Sømmene op, gode Raad var dyre, en ny Forsyning Søm skulde hentes i Varde, hvor den nærmeste Købmandshandel fandtes. Mændene havde bestemt ikke Tid til at gaa den lange Vej efter Søm, ja — saa maatte Stinne Møllers, Hans Brinks Kone afsted. Skyndsomst fik hun »æ Onden« færdig, saa Mandfolkene kunne faa spist, hvorefter de begav sig hen for at faa en »lille« Middagslur, imens skulde saa Stinne gaa den $3\frac{1}{2}$ Mil = 25 km lange Vej til Varde efter Søm, og Vejen var vel mindst lige saa lang tilbage. — Om Mandfolkene sov endnu, da Stinne kom med Sømmene, skal jeg lade være usagt.

Møllebyggeriet skred godt frem, en skønne Dag stod Møllen klar til at gaa i Gang, men netop som den var begyndt at male, skete der noget forfærdeligt for Møllerfolkene. Den 29. August 1846 slog Lynet ned i Møllen, og den nedbrændte helt.

Det var lige ved at tage Modet fra dem, de stod helt raadløse og saa paa Ruinerne. Det var ikke lene et stort Tab, det ansloges til omkring 1300 Rbd., der var jo ogsaa Standsningen, det var ikke til at overse, de var klar over, at den Opgave at bygge en ny Mølle engang til, kunne de ikke selv magte. Da viste Beboerne i Blaavand-Oksby m. fl. en storstilet Hjælpsomhed; de havde glædet sig til at faa en Mølle nærmere, og de saa tillige, at Stinne og Hans Brink var i Nød og trængte til en Vennehaand, hvorfor de satte en Indsamling igang og tilbød deres Hjælp, hvis Hans Brink paany ville gaa igang

med at bygge en Mølle. Desuden underskrev Herredsfoged Kvistgaard, Varde, Pastor Jensen, Ho, Pastor Stockholm, Aal, og Adjunkt Adler, Ribe, et Opraab om Støtte til Genopførelsen af Møllen. Der indkom derved saa stort et Beløb, at Hans Brink saa sig i Stand til at opføre Møllen paany. Den rejstes paa samme Plads, hvor den første havde staaet. Møllen blev ikke dengang flyttet ind til Nørre Oksby, som Hr. Aksel Krogh fejlagtigt skriver Side 111 i det lille Hefte »Længst mod Vest«, det skete en Del Aar senere.

Allerede 5. Maj 1847 stod Møllen klar til Brug, saa man kan forstaa, der er blevet arbejdet haardt for at faa Møllen igang igen. Møllen var nu bygget større, den fik god Søgning. Møller Hans Brink indrykkede en Tak for Hjælpen i Ribe Stiftstidende, han har tillige skrevet følgende i sin Bibel:

»1845 byggede jeg en Mølle paa Blaavand. 1846 den 29. August slog Lynilden ned og afbrændte den. 1847 fik vi ved Guds og gode Menneskers Bistand den opbygget, den 5te Maj begyndte vi at male igen. Gud give os Held og Lykke i Fremtiden.

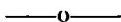
Hans Andreas Johansen Brink.

Birthe Christine Brink, f. Schrøder.«

Stinne og Hans Brink havde 2 Døtre og en Søn, de blev alle 3 gift mellem 1850 og 1860. Sønnen fik et Husmandssted i Nørre Oksby. Den yngste Datter blev gift med en Sømmand, og deres ældste Datter Maren og hendes Mand Peder S. Hansen blev derhjemme og overtog Møllen, skønt han tidligere havde været Sømmand. Efter at Mølletvangen var bleven ophævet, flyttedes Møllen ind til Nørre Oksby omkring 1862 for Hundreder Aar siden. Der blev Johannes Brink Møller, medens Peder S. Hansen be-

holdt »Vestgaarden«, hvortil kun hørte lidt Agerjord, men derimod rigeligt med Lyngheide. Nu begyndte Peder Møller (som han kaldtes) et Arbejde paa Landjorden, som nok fortjener at mindes, med at opbryde Heden og kultivere Jorden«, skrives der bl. a. om ham i »Vestjyllands Dagblad« 12. april 1901, ved hans Død. Men det er en anden Historie.

Agnes Andersen.

Et par tingsvidner om Wallensteinskrigen

»Krigen øder og tærer, freden føder og nærer«, lyder et gammelt rim. Vi får dets sandhed bekræftet, hver gang vort land har været besat af fjenden. Særlig bekendt er de ødelæggelser og den forarmelse, svenskekrigene forårsagede. I »Fra Ribe Amt« 1926 har L. Jespersen vist et eksempel på, hvordan tilstanden var i Skast herred 1645 efter Torstensonskrigens afslutning. Men også under den tidligere krig, Wallensteinskrigen eller Kristian IVs deltagelse i trediveårskrigen 1625-29 gik det hårdt til her i amtet. Endnu tre år efter krigens afslutning var bønderne sine steder så medtagne, at de ikke formåede at udrede 5 år gamle skatte- og landgilderestancer.

Som bilag til Riberhus lens regnskaber 1632 findes et par tingsvidner fra Lustrup birk og fra Vester Horne herred. De taler deres tydelige sprog herom og lyder således:

»Niels Hansen i *Siemb*, fogett thill *Lustrup* Birchting, Benied Pedersen i Lustrup och Peder Andersen ibmd., sandemend i for^{ne} Birch Giør witterligt Att Aar epter Gudtz byrd Thisdagen den 24. aprilis 1632 paa for^{ne} Ting var shickett for os och mienige